

התנהלות בחשבונות מיוחדים: אפוטרופסות, ייפוי כוח מתמשך, קבלת החלטות נתמכת

עו"ד דנה ברכפלד
האפוטרופוס הכללי

תיקון 18 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות

- תפיסה חברתית חדשה:
- מעבר מתפיסה פטרנליסטית לאוטונומית כלפי קבוצות אוכלוסייה.
- דגש על כיבוד רצונו של האדם (בעבר - טובתו).
- שמיעת האדם.
- שיתוף בהחלטות, עידוד חיים עצמאיים.
- האדם במרכז ולא המוגבלות.

הכלים המשפטיים לאחר תיקון 18

- אפוטרופסות- צמצום היקף ותקופת המינוי, צורך בנימוק, שמיעת האדם.
- ייפוי כוח מתמשך- חלופה לאפוטרופסות, כלי לתכנון עתידי.
- קבלת החלטות נתמכת- חלופה לאפוטרופסות. מינוי תומך החלטות לאדם המסוגל לקבל החלטות בעצמו, בהינתן סיוע והנגשה.

אפוטרופסות

- צו משפט לענייני משפחה או בית הדין השרעי.
- צו מינוי לכלל העניינים או לעניין ספציפי.
- אפוטרופוס יכול להיות קרוב משפחה או תאגיד.
- גובש מסמך הבנות בנוגע לחשבונות אפוטרופסות בשיתוף האפוטרופוס הכללי, איגוד הבנקים ובנק ישראל, פורסם ב- 2018 (עודכן ביולי 2023).

אפוטרופסות- סימון חשבונות

- המשמעות של סימון החשבון כחשבון אפוטרופסות היא מעין 'רישום הערה' בחשבון אודות מינוי אפוטרופוס.
- לאחר סימון החשבון, יחולו עליו כלל ההנחיות וההגבלות אשר חלות על חשבונות אפוטרופסות בהתאם לדין, למדיניות הבנק ולהוראות מסמך ההבנות.
- אם בוצע איתור חשבונות מול בנק מסוים ונמצא חשבון בבעלות האדם, הוא יסומן אוטומטית כחשבון אפוטרופסות, והאפוטרופוס אינו נדרש להעביר שנית את המסמכים.

אפוטרופסות- פעילות בחשבון

- הבנק צריך לאפשר לאפוטרופוס להתנהל בחשבון הקיים של האדם או לפתוח חשבון חדש על שם האדם, לפי בחירת האפוטרופוס, עם הצגת צו המינוי.
- גם אם ניתן צו זמני- חובה על הבנק לאפשר לאפוטרופוס לפעול בתקופת המינוי.
- לגבי תאגיד אפוטרופסות: התאגיד יכול להסדיר את פעילות האפוטרופוס גם בסניף בו לא מתנהל חשבון של האדם, בהסכמת הבנק.
- אם קיימים מספר חשבונות לאדם בתאגיד הבנקאי, הסדרת הפעילות בכולם תתאפשר מול סניף אחד בלבד בו מתנהל אחד מהם (כפוף לתיאום).

אפוטרופסות- קבלת מידע ופעילות בחשבון

- איתור חשבונות: הבנק צריך למסור לאפוטרופוס מידע האם קיים לאדם חשבון בבנק לאחר הצגת צו אפוטרופסות.
- הבנק צריך למסור באופן שוטף מידע לגבי החשבון, הן לאדם (הבעלים בחשבון) והן לאפוטרופוס שלו.
- ככל הניתן, יש לאפשר לבצע פעולות בבנקאות בתקשורת בחשבון. (נב"ת 422)
- האפוטרופוס רשאי לבקש מידע על החשבון אף בהתייחס לתקופה בה טרם מונה כאפוטרופוס של האדם.
- ברוב הבנקים אפשרי לבצע פעולות בחשבון האדם באמצעות **כרטיסי חיוב**- כרטיס אשראי, כרטיס לחיוב מידי, כרטיס נטען וכד. (נייר עמדה של האפוטרופוס הכללי בנושא כרטיסי חיוב).

אפוטרופסות- חשבונות משותפים

- חשבון אפוטרופסות משותף - חשבון משותף שאחד השותפים בו לפחות הוא אדם שמונה לו אפוטרופוס.
- בני זוג שמנהלים משק בית משותף יכולים להמשיך לנהל חשבון משותף גם אם לאחד מהם מונה אפוטרופוס.
- לגבי שותפים שאינם בני זוג- ברירת המחדל היא הפרדת החשבון. האפוטרופוס הכללי יכול לאשר המשך התנהלות בחשבון משותף במקרים מיוחדים.

אפוטרופסות- פעילות בחשבון לאחר פטירת האדם

- לאחר פטירת האדם הבנק צריך לאפשר לאפוטרופוס להמשיך לפעול בחשבון לתקופה של 90 יום (או עד למתן צו ירושה או צו קיום צוואה) על מנת לטפל בתשלומים שוטפים (למשל, תשלום למטפלת, שכר דירה, ניהול שוטף של נכס) ובהוצאות קבורה ואבלות.
- בתקופה זו יש להציג אסמכתאות לבנק על הכספים שמבקשים להוציא, ולא תתאפשר פעילות בדיגיטל.
- גם לאחר הפטירה, הבנק צריך לתת לאפוטרופוס תדפיסים לגבי חשבון הבנק על מנת לאפשר לו להגיש דו"ח מסכם לאפוטרופוס הכללי.

ייפוי כוח מתמשך

- מסמך שאדם עורך אצל עורך דין ומפקיד באפוטרופוס הכללי ללא מעורבות של בית המשפט.
- במסמך האדם קובע מי ינהל עבורו את ענייניו כשלא יהיה כשיר ויבצע עבורו פעולות.
- אפשר להתחיל לפעול לפי ייפוי הכוח המתמשך רק לאחר שניתן אישור כניסה לתוקף מהאפוטרופוס הכללי (לא צריך אישור בימ"ש).
- גובש מסמך הבנות בנוגע לחשבונות ממנה בייפוי כוח מתמשך בשיתוף האפוטרופוס הכללי, איגוד הבנקים ובנק ישראל, פורסם בשנת 2022.

ייפוי כוח מתמשך - ביצוע פעולות רכושיות ע"י מיופה הכוח

- פעולות שלא ניתן לבצע- בעלות אופי אישי (לדוג'- צוואה, הצבעה בבחירות, שינוי מוטבים, נישואין/ גירושין, אימוץ ילד).
- פעולות שניתן לבצע רק באישור בית המשפט או האפוטרופוס הכללי (החל מ-8/8/25) מראש- לדוג: עסקאות במקרקעין.
- פעולות שניתן לבצע רק אם יש הסמכה מפורשת בייפוי הכוח המתמשך:
מתנות (נייר עמדה של האפוטרופוס הכללי), הלוואות, תרומות, פעולות במוצרים פנסיוניים (מסמך הסבר באתר האפוטרופוס הכללי), פעולות בסכום של מעל 100,000 ₪ ועד 500,000 ₪, פעולה בניגוד עניינים (חשבון משותף- החרג בסעיף 32ו(ז)), השקעות (קיים סעיף ייעודי בטופס. ברירת המחדל- שיקול דעת בלתי מוגבל למיופה הכוח).

ייפוי כוח מתמשך - הגדרת היחסים בין מספר מיופי כוח

- ההמלצה: לקבוע שמיופי הכוח יפעלו "ביחד ולחוד" - מאפשר גיבוי הדדי וגמישות כלפי צדדים שלישיים. (לגבי אופן קבלת ההחלטות בין מיופי הכוח לבין עצמם אפשר לקבוע הוראות שיחייבו את מיופי הכוח בלבד ולא יחייבו צדדים שלישיים).
- אם קובעים "במשותף" (או "אחר") - המשמעות בהקשר הפיננסי היא שלא ניתן יהיה לעשות שימוש בכרטיסי אשראי וגם לא לבצע פעולות בחשבון הממנה באופן מקוון (באתר האינטרנט ו/או באמצעות האפליקציה)
- בנוסף - כל פעולה בחשבון תצטרך אישור של פקיד.
- המשמעות: הכבדה על פעולת מיופי הכוח בטיפול בחשבון הממנה.

ייפוי כוח מתמשך- אמצעים להתנהלות בחשבון

- ברוב הבנקים כיום אפשרי לבצע פעולות בחשבון הממנה באופן **מקוון**- באתר האינטרנט או באמצעות האפליקציה. (לא יתאפשר לאחר פטירת הממנה- יש להציג אסמכתאות). נב"ת 422
- ברוב הבנקים אפשרי לבצע פעולות בחשבון הממנה באמצעות **כרטיסי חיוב**- כרטיס אשראי, כרטיס לחיוב מיידי, כרטיס נטען וכד. (נייר עמדה של האפוטרופוס הכללי בנושא כרטיסי חיוב).
- **מימשק ממוחשב** בין האפוטרופוס הכללי לבין הבנקים לעניין הצגת אישור הכניסה לתוקף ומסמך ייפוי הכוח המתמשך האותנטי- מחייב פעולה של מיופה הכוח לאחר הכניסה לתוקף.

ייפוי כוח מתמשך - איתור חשבונות ומסירת מידע

- איתור חשבונות: הבנק צריך למסור למיזופה הכוח מידע האם קיים לאדם חשבון בבנק לאחר הצגת אישור כניסה לתוקף.
- הבנק צריך למסור באופן שוטף מידע לגבי החשבון, הן לממנה (הבעלים בחשבון) והן למיזופה הכוח.
- ככל הניתן, יש לאפשר לבצע פעולות בבנקאות בתקשורת בחשבון.
- מיזופה הכוח רשאי לבקש מידע על החשבון אף בהתייחס לתקופה בה טרם מונה כמיזופה כוח.

ייפוי כוח מתמשך - חשבונות משותפים

- חשבון של אדם בייפוי כוח מתמשך יכול להיות גם חשבון משותף עם אדם אחר.
- חשוב להבין שהמגבלות מכוח החוק והפסיקה יחולו על החשבון כולו, כלומר גם על חלקו של השותף הכשיר.
- הסמכת מיופה הכוח שהוא השותף בחשבון לפעול בהתאם לחריג לניגוד עניינים.
- אם נכתב בייפוי הכוח המתמשך כי בני הזוג הם שותפים שווים בחשבון ואם מיופה הכוח הוסמך להסכים לפיצול של החשבון לאחר הפעלת ייפוי הכוח המתמשך- הבנק יפריד את החשבון ללא צורך בפניה לבית המשפט.

ייפוי כוח מתמשך - פעילות בחשבון לאחר פטירת הממנה

- לאחר פטירת הממנה, על הבנק לאפשר למיזופה הכוח להמשיך לפעול בחשבון לתקופה של 90 יום (או עד למתן צו קיום צוואה או צו ירושה) על מנת לטפל בתשלומים שוטפים (למשל, תשלום למטפלת, שכר דירה, ניהול שוטף של נכס) ובהוצאות קבורה ואבלות.
- בתקופה זו יש להציג אסמכתאות לבנק על הכספים שמבקשים להוציא, ולא תתאפשר פעילות בדיגיטל.

קבלת החלטות נתמכת

- תומך בקבלת החלטות מסייע לאדם כשיר, שזקוק לעזרה. לא מדובר באפוטרופסות! מי שמקבל את ההחלטות הוא האדם עצמו.
- התומך מסייע לאדם לקבל מידע מכל גוף ולהבין את המידע הנדרש לו לשם קבלת החלטה.
- בנוסף, האדם יכול לתת לתומך ייפוי כוח לבצע בשמו פעולות מסוימות.
- מינוי התומך נעשה ע"י בית המשפט לענייני משפחה.

אמצעי שמירה

- לבית המשפט יש סמכות לתת צו המטיל הגבלות על חשבון הבנק של האדם על מנת להגן עליו מניצול או מהתנהלות מסכנת.
- דוגמאות לאמצעי הגבלה: חשבון ביתרת זכות, חשבון ללא צקים, הגבלה על סכום חודשי שניתן להוציא מהחשבון, הקמת חשבון קטן להתנהלות חופשית של האדם בסכומים נמוכים.

•תודה על ההקשבה 😊

מוזמנים/ות לפנות אלינו:

YCM@JUSTICE.GOV.IL